

UN EXPORT DE FORȚĂ DE MUNCĂ ÎN CEHOSLOVACIA ÎN ANUL 1947

EXPORTING LABOUR FORCE TO CZECHOSLOVAKIA IN 1947

Mihaiu Lancuzov*

Abstract

In this survey, we attempt to render clear some matters about 8000 Romanian farming labourers to Czechoslovakia in 1947.

The provisions of the agreement between the two governments have been analyzed as well as the restrictive steps taken by the Romanian authorities in order to obstruct the communist regime opponents to leave the country.

The hard working conditions, most of the Romanian labourers had to endure, determined some of them to leave the farms where they were working and return home earlier the date the contract ended up.

Key words: 1947, farming labourers, export, Czechoslovakia, arduous conditions, repatriation.

Plata împovârtoarelor despăgubiri de război către Uniunea Sovietică, seceta prelungită, degringolada economică, inflația, dar mai ales impunerea cu forță a regimului comunist au făcut ca viața românilor în primii ani după 1945 să fie deosebit de grea.

Instaurat la putere la 6 martie 1945 de către Armata Roșie, guvernul Petru Groza a dezlănțuit o cruntă prigoană contra forțelor democratice dorind să-și consolideze cât mai repede și prin orice mijloace puterea în stat. În acest context, rezolvarea gravelor probleme economice a rămas în plan secund.

Prin numirea lui Gheorghiu-Dej în fruntea Ministerului Economiei Naționale, Partidul Comunist a acaparat o structură deosebit de importantă în cadrul procesului de sovietizare a economiei românești. Imediat s-a trecut la etatizarea Băncii Naționale, comuniștii asigurându-și în acest fel controlul operațiunilor bancare, dar mai ales asupra producției și distribuției de mărfuri¹. Incapacitatea guvernului de a gestiona problemele țării a făcut ca în scurt timp să fie adoptate o serie de măsuri impopulare: fixarea unei norme zilnice de 250 de

* Muzeograf, Secția Istorie, M.N.I.R.

¹ *Istoria României în date*, București, 2003, p. 487.

grame de pâine, restricții severe la consumul de carne și alte produse alimentare, precum și la utilizarea curentului electric².

Prin semnarea la 10 februarie 1947 a Tratatului de Pace de la Paris, România se obliga să plătească Uniunii Sovietice reparații în valoare de 300.000.000 dolari, în produse³. Această prevedere a făcut ca în realitate suma plătită să fie de 6 ori mai mare decât cea fixată inițial⁴. În vara anului 1947, economia țării nu mai reprezenta decât 48% din nivelul antebelic, iar nivelulul de trai al populației a scăzut la 50% față de cel din perioada războiului⁵. În condițiile unei inflații galopante, leul se deprecia continuu ajungând ca 1 dolar să valoreze 900.000 lei⁶.

Comuniștii afirmau că regimul instaurat la 6 martie 1945 a adus populației independența, suveranitatea și dreptul de a dispune liber de propria soartă.

În timp ce în multe regiuni din țară criza de alimente devenea cronică și mulți oameni mureau de foame, oficialitățile organizau mitinguri și adunări populare în care se înfieră viața grea din perioada interbelică prezentându-se perspectivele luminoase oferite de noua conducere.

Și alte țări aflate sub ocupație sovietică se confruntau cu uriașe dificultăți economice. În Cehoslovacia de exemplu, datorită expulzării a circa 3.000.000 de etnici germani, regiuni întregi au rămas nelucrate, producția agricolă fiind grav amenințată⁷.

Pentru a ajuta Cehoslovacia, Uniunea Sovietică a avizat începerea unor tratative separate cu Bulgaria și România în vederea exportării pe o perioadă determinată a mii de muncitori agricoli. Ca urmare, o delegație cehoslovacă a sosit la București și a început tratative cu o delegație română formată din reprezentanți ai Ministerului Muncii și Asigurărilor Sociale, Ministerului Economiei Naționale, Ministerului Agriculturii și Domeniilor și a Confederației Generale a Muncii⁸.

Încă de la începutul discuțiilor, partea română a făcut precizarea că „noi nu înțelegem să trimitem forțe de muncă brut în Cehoslovacia ci înțelegem să trimitem oameni care să se specializeze în diferite ramuri ale agriculturii intensive”⁹. După câteva luni de discuții, s-a ajuns la un acord care, în linii mari, avea următoarele prevederi:

- Guvernul Regal Român consimțea să sprijine trimiterea unui număr de cel mult 15.000 lucrători care să fie folosiți numai în agricultură, creșterea vitelor, pomicultură, viticultură și grădinarie.

² *Ibidem*, p. 486, 488, 489.

³ *Ibidem*, p. 489.

⁴ Victor Frunz, *Istoria stalinismului în România*, București, 1990, p. 380.

⁵ *România. Viața politică în documente. 1947*, București, 1994, p. 161 și Ghițu Ionescu, *Comunismul în România*, București, 1994, p. 168.

⁶ *România. Viața politică în documente. 1947*, p. 151.

⁷ A.N.I.C., fond *Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme*, dosar 1/1947, f. 176.

⁸ *Ibidem*, f. 161.

⁹ *Ibidem*, f. 162.

- Recrutarea muncitorilor se va face de partea română, iar plasarea lor se va face de autoritățile cehoslovace.
- Condițiile de transport, cazare, întreținere și de transfer al banilor vor fi stabilite ulterior printr-un protocol.
- Contractele de muncă se vor încheia individual cu fiecare angajat în parte în 4 exemplare.
- Salariile vor fi fie în bani fie în produse și vor avea o valoare egală cu cea convenită muncitorilor cehoslovaci.
- Lucrătorilor români li se vor face asigurări de boală, accidente și invaliditate.
- În cazul apariției unor incidente, românii se vor adresa la început autorităților cehoslovace, iar dacă problema nu este rezolvată ea va fi transferată unei comisii mixte de arbitraj.
- Dacă acest acord nu va fi reziliat de una din părți cu cel puțin în 3 luni înainte de expirare, el se va reînnoi automat și pentru anul următor¹⁰.

În edină de guvern din 23 ianuarie 1947, ministrul Muncii și Asigurărilor Sociale, Lothar Rădceanu, a prezentat acest acord susținând adoptarea lui¹¹. În cadrul discuțiilor care au urmat, același ministru a afirmat că trimiterea a 15.000 lucrători în străinătate „nu contează în economia statului român, care are mari greutăți cu aprovizionarea populației”. Acordul era considerat drept avantajos deoarece românii își vor însuși metodele agricole avansate din Cehoslovacia urmând ca apoi să le aplice în propriile gospodării. Sunt luate în calcul și economiile beneționale pe care aceștia le vor transfera în țară „care sunt de înut în seamă”¹².

Ministrul liberal al Lucrărilor Publice, Gheorghe Vântu, a exprimat rezerve, considerând că „având în vedere necesitățile economice ale României exportul de brațe de muncă nu este indicat”¹³.

În replică, ministrul Agriculturii și Domeniilor, Traian Șteulescu, a afirmat că în agricultura română este un surplus de brațe de muncă. El a fost susținut de Emil Bodnăraș care a afirmat că „mii de țărani din Bucovina pleacă în Vechiul regat pentru muncă”¹⁴.

Miniștrii mai discutau despre faptul că muncitorii români nu ar trebui să aibă bani pentru a cumpăra obiectele de lux pe care le vor vedea în magazinele din Cehoslovacia. Aducerea unor astfel de produse în țară ar crea o imagine negativă guvernului și de aceea s-a luat hotărârea ca banii economisiți să fie transferați în România printr-un cont al B.N.R.

¹⁰ *Ibidem*, f. 162-166.

¹¹ *Ibidem*, f. 167.

¹² *Ibidem*, f. 168.

¹³ *Ibidem*, f. 173.

¹⁴ *Ibidem*, f. 178.

În finalul discuțiilor a luat cuvântul Petru Groza care a impus aprobarea acordului, deoarece partea cehoslovacă a făcut mari presiuni asupra României „, i noi suntem obligați să dăm ajutor fiindcă avem nevoie de Cehoslovacia”¹⁵.

În urma acestui aviz, Ministerul Muncii și Asigurărilor Sociale a fost înscris să se ocupe de punerea în practică a prevederilor care priveau partea română. O primă măsură a fost emiterea unei circulare către toate prefecturile potrivit căreia se puteau înscrie pentru a pleca la muncă numai cetățenii din „regiunile bătăuie de secetă din Moldova, Bucovina, două județe din Ardeal și două din Oltenia”¹⁶. O comisie de triere a cererilor urma să se constituie și să desfășoare activitatea la Bacău. Un rol important în activitatea acestei comisii îl avea reprezentantul Direcției Generale a Poliției care urma să aibă cuvântul decisiv în aprobarea fiecărei plecări în parte.

La 7 mai 1947 Avram Bunaciu, secretar de stat în Ministerul Afacerilor Interne, trimitea o notă prin care solicita ca Ministerul Muncii și Asigurărilor Sociale să verifice foarte bine toate cererile de plecare. De asemenea, Direcția Generală a Poliției trebuia să analizeze și să excludă toate persoanele ostile regimului, precum ofițerii deblocați, cei cu atitudine antigvernamentală, fasciști, legionarii și persoanele urmărite pentru activitate politică¹⁷.

Câteva zile mai târziu o notă informativă a Ministerului de Interne atrăgea atenția instituțiilor din subordine că după toate probabilitățile mulți „intelectuali din partidele reacționare”, ofițeri deblocați, funcționari publici dar și ofițeri activi intenționează să se înscrie pentru a pleca la muncă în Cehoslovacia. Scopul final era, potrivit acestui document, de a trece în zona ocupată de americani și de a organiza acolo o armată de rezistență față de guvernul de la București¹⁸. Această atenționare este repetată din nou pe 20 mai, când cele 12 Inspectorate Regionale de Poliție primesc o adresă de la Direcția Generală a Poliției în care se cerea să fie depistate „elementele durnoase care vor încerca să se strecoare pe liste pentru a pleca din țară”¹⁹. Se mai cerea identificarea celor cu antecedente politice dar nu se pomenea nimic de cei cu probleme de drept comun.

În Biroul 2 Contrainformații din Armată trebuia să pună umărul în vederea depistării și respingerii solicitărilor de plecare din țară a persoanelor ostile²⁰.

Se pare că aceste temeri ale regimului comunist erau reale, deoarece din teritoriul încep să fie primite rapoarte destul de alarmante. Astfel, de la Oradea se anunță că numeroși militari disponibilizați au plecat la București pentru a se înscrie pe listele de plecare „cu toții intenționând să ajungă în zona anglo-americană

¹⁵ *Ibidem*, f. 176.

¹⁶ A.N.I.C., fond *Direcția Generală a Poliției*, dosar 11/1947, f. 17.

¹⁷ *Ibidem*, f. 3.

¹⁸ *Ibidem*, f. 2.

¹⁹ *Ibidem*, f. 4.

²⁰ *Ibidem*, f. 5.

pentru a se înrola în armată”²¹. Era dat în acest sens exemplul plutonierului major Victor Groza din Regimentul 10 Grăniceri²².

Periodic Inspectoratele Regionale de Poliție trimiteau la București rapoarte privind situația înscrierilor. Astfel, la 31 mai se raporta că la Ploiești mai multe persoane au dorit să fie înregistrate, dar nu au fost acceptate, deoarece nu se primiseră încă normativele necesare²³.

Odată cu primirea acestora, în diferite reședințe de județe la sediile Inspectoratelor de Muncă au început să se întocmească liste cu cei doritori să plece în Cehoslovacia. Listele cuprindeau în mod obligatoriu pe lângă nume, adresă și profesie, rubrici în care erau trecute antecedentele penale, apartenența politică, avizul poliției din localitatea de reședință și aprobarea finală a Inspectoratului General al Poliției. La Buzău s-au înscris la început 18 persoane din care 17 erau agricultori. Nici unul nu era membru al unui partid politic și toate solicitările au fost aprobate²⁴. La fel s-a întâmplat și cu cele 49 de cereri din Giurgiu. De menționat aici este faptul că aproape toți cei înscriși făceau politic, 39 fiind membri P.S.D și 6 fiind membri P.C.R.²⁵. O curiozitate a fost la Târgoviște, unde toate cele 240 de cereri ale țăranilor din Pucioasa au fost respinse pe motiv că localitatea nu era afectată de secetă²⁶. Până în prima decadă a lunii iunie, în București, Brașov sau Timișoara nu s-a depus nici o cerere. La Suceava s-au înscris mai mulți membri ai unor partide de opoziție precum și foști funcționari publici. În urma cercetărilor s-a stabilit că aceștia nu au folosit nume sau acte false așa cum bănuiau inițial autoritățile²⁷. Toate aceste persoane au fost respinse de Direcția Generală a Poliției.

În acest timp, la Bacău își desfășura activitatea comisia cehoslovacă înscăunată cu recrutarea și asigurarea transportului muncitorilor români. Membrii acestei comisii au început să facă frecvente deplasări în diferite orașe din Moldova, răspândind manifeste, afișe și fluturări în orașe precum Galați, Focșani, Fălcieni și Suceava, prin care îndemneau oamenii să se înscrie pentru a pleca în străinătate.

În momentul în care numărul înscrierilor aprobate s-a apropiat de 1000 s-a constituit un prim lot de muncitori agricoli care urmau să plece în Cehoslovacia. Evenimentul a fost marcat prin organizarea unei festivități la Bacău în data de 18 iunie în localul colii de Ofițeri de Rezervă. Ceremonia s-a desfășurat în prezența ambasadorului cehoslovac la București, I. Kraus, a prefectului D.D. Ionescu și a generalului Dimitriu, comandantul Corpului 4 Armată. În discursurile rostite, oficialitățile române au subliniat beneficiile pe care le vor avea cei plecați la

²¹ *Ibidem*, f. 8.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, f. 10.

²⁴ *Ibidem*, f. 11.

²⁵ *Ibidem*, f. 12.

²⁶ *Ibidem*, f. 17.

²⁷ *Ibidem*, f. 23.

munc , precum i faptul c experien a agricol avansat pe care o vor deprinde acolo va putea fi valorificat la întoarcerea în ar . În încheierea manifest rii, s-a cântat Imnul Regal i Imnul cehoslovac²⁸.

Urm torul lot s-a constituit în urma verific rii i centraliz rii dosarelor din jude ele Cluj, Satu Mare, Maramure i Bihor. La 15 iulie un tren format din 56 de vagoane cu muncitori, escorta i de solda i i feroviari p r se te România²⁹.

Legiunea de jandarmi din Tulcea, adunând solicit rile din comunele Mahmudia, Slava Cerchez , Mihail Kog Iniceanu, Samova i Chilia Veche, trimite la Bucure ti o list cu 265 de persoane toate având aviz favorabil³⁰. Peste 90% din ace tia erau înscri i în Blocul Partidelor Democratice³¹. Cei din Dobrogea, împreun cu agricultorii din câteva jude e din Moldova, constituie al III-lea lot format din 1087 persoane care a p r sit ara în data de 19 august³².

Rapoartele inspectoratelor teritoriale subliniau c to i cei care au plecat „au f cut acest lucru datorit secetei i a lipsurilor alimentare”³³.

La sfâr itul lunii septembrie, la Bac u se organizeaz un nou transport compus din 1165 de oameni³⁴. Cei mai mul i erau din Moldova dar în liste apar i câteva zeci de agricultori din Ilfov, Prahova, Dâmbovi a i Vla ca.

În total în perioada 18 iunie 1 octombrie s-au dus s munceasc în str in tate 7893 de oameni³⁵.

Tenta ia unui salariu mult mai bun, a unor condi ii de munc civilizate i posibilitatea de a ajunge în zona liber a f cut ca un num r din ce în ce mai mare de muncitori s reu easc s ajung în Cehoslovacia. Acest fapt a determinat i apari ia unor grave disfunc ii în diferite întreprinderi române ti. Sindicatul din Cugir trimite la Bucure ti o adres în care sublinia c numero i muncitori din uzin s-au dat drept agricultori i cu sprijinul unui personaj dubios din comisia de triere de la Bac u au reu it s ajung în str in tate³⁶. Situa ia de la Cugir stârnete îngrijorarea Ministrului Economiei Na ionale i ca urmare, Direc ia Poli iei de Siguran ia m suri hot râte pentru blocarea fenomenului. Se apeleaz la sprijinul organelor de poli ie din Cehoslovacia care reu esc s depisteze 45 de muncitori speciali ti din Cugir. Ace tia au fost interna i într-un lag r i ulterior au fost repatria i³⁷.

²⁸ *Ibidem*, f. 24.

²⁹ *Ibidem*, f. 35.

³⁰ *Ibidem*, f. 40-44.

³¹ *Ibidem*, f. 44.

³² *Ibidem*, f. 62.

³³ *Ibidem*, f. 63-64.

³⁴ *Ibidem*, f. 67.

³⁵ *Ibidem*, f. 92.

³⁶ *Ibidem*, f. 97.

³⁷ *Ibidem*, f. 99.

Odat ajuns în Cehoslovacia lucrătorii români au fost preluați, conform acordului, de autoritățile locale, care i-au repartizat la ferme de stat sau particulare. Mulți din cei ajunși în sistemul privat au fost puși să presteze muncă brută, nerespectându-se multe din prevederile inițiale. Unii dintre români s-au adresat comisiilor de arbitraj dar fără nici un rezultat. În această situație unul din cei nemulumiți, muncitorul Petre Buiduiac se adresează direct lui Petru Groza cerând ca acesta să dispună trimiterea unei comisii de anchetă care să analizeze situația din localitatea Vrâncău³⁸. În principal, semnatarul scrisorii reclama faptul că românii sunt mai prost plătiți decât cei cehi sau bulgari primind numai 800 de coroane pe lună. Se mai afirmă de asemenea că orele suplimentare nu erau plătite și că nu aveau dreptul la rații suplimentare de alimente la fel ca ceilalți³⁹. În familiile celor plecați încep să reclame faptul că nu primeau banii trimiși de mai multe luni din Cehoslovacia⁴⁰.

Unii din cei nemulumiți au început încă din toamna anului 1947 să se reîntoarcă în țară trecând fraudulos granița. Un prim caz a fost semnalat de Inspectoratul Regional de Poliție Oradea la 25 noiembrie, când 5 români au fost reținuți pentru trecerea ilegală a frontierei. Aceștia au declarat că au plecat de la locul de muncă deoarece nu au fost respectate promisiunile contractuale⁴¹. Siguranța din Constanța semnală faptul că doi frați din Slobozia care plecaseră în Cehoslovacia pe 3 iulie au revenit ilegal în țară la 20 noiembrie⁴². Interogați, ei și-au motivat gestul prin faptul că familiile lor nu au primit banii trimiși, iar autoritățile din țară nu le-au acordat nici un sprijin. Cei doi au mai declarat că au fost mulțumiți de condițiile de muncă precum și de salariul de 800 de coroane. În timpul anchetei de la Siguranța aceștia au spus că au trimis familiilor bani prin intermediul Băncii Naționale din Praga care și-a trimis în România. Însă aici, din cauza stabilizării monetare, Banca Națională a suspendat plățile⁴³. O altă problemă care a dat bătăie de cap autorităților era legată de stabilirea modului în care cei doi au reușit să intre în țară ocolind punctele de frontieră, păstrându-și astfel și pașapoartele⁴⁴.

Din analizele făcute de Direcția Generală a Securității Statului reiese faptul că numai o mică parte a celor nemulumiți se reîntorceau în România, cei mai mulți plecând în alte țări.

La 18 februarie 1948, au sosit la Arad 9 muncitori bolnavi care fuseseră așteptați luni în Cehoslovacia⁴⁵. Din discuțiile purtate cu ofițerii de la Siguranța

³⁸ *Ibidem*, f. 87.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 90.

⁴¹ *Ibidem*, f. 103.

⁴² *Ibidem*, f. 106.

⁴³ *Ibidem*, f. 108.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 111.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 113.

reie it c înainte de semnarea contractului ei au fost supu i unui am nun it control medical fiind g si i cu to ii perfect s n to i. Unul dintre ace tia, Ioan Pârvulescu în vârst de 30 de ani, din Bucure ti, membru P.C.R., spune c s-a îmboln vit de reumatism din cauza proastelor condi ii existente⁴⁶. Împreun cu Stelian Chiriac care s-a îmboln vit de T.B.C. el a fost cazat în bar cile unui fost lag r german, cu igrasie i f r c ldur⁴⁷. Pârvulescu a fost repartizat s lucreze la reconstruc ia unei uzine în localitatea Peciscan, iar apoi la o ferm . Aici, de i în contract se specifica c trebuie s primeasc 600 de coroane pe lun , în realitate a primit numai 12 coroane⁴⁸. Deosebit de proast era alimenta ia care diminea a consta din cafea f r pâine, la prânz ciorb de cartofi i seara aceia i ciorb⁴⁹. Cine protesta era luat de organele poli iene ti i internat trei luni în lag r unde condi iile erau i mai rele. Un alt român din acest grup i-a pierdut piciorul în urma unei opera ii nereu ite. To i cei 9 repatria i au dat declara ii scrise în acest sens.

Citind coresponden a trimis în ar de muncitorii români, organele de supraveghere au putut afla de inten ia de a pleca în America a unora dintre ace tia. Astfel, Siguran a din Ploie ti a interceptat o scrisoare a lui Ion Dan din comuna Aluni , în care afirma c „la toamn v trimit ceva dolari, ce crede i s fac gestul acesta?”⁵⁰.

Sosite pe diferite canale, tirile negative privind situa ia muncitorilor români din Cehoslovacia au determinat autorit ile române s trimit la fa a locului o comisie care s cerceteze modul de respectare a acordului între cele dou ri⁵¹. Cele constatate au fost analizate în cadrul edin ei de guvern din 13 februarie 1948⁵².

Ministrul Muncii, Lothar R d ceanu, spune c Acordul cu Cehoslovacia încheiat în urm cu un an a fost un gest de bun voin al statului român care a considerat c este necesar s acorde ajutor acelei ri „care avea urgent nevoie de bra e de munc ”⁵³. Partea român a considerat c cei care vor lucra acolo îi vor îmbun t i cuno tin ele în ce prive te agricultura intensiv . În realitate, conform raportului comisiei s-a constatat c muncitorii români „nu se specializeaz i sunt foarte prost trata i”⁵⁴. În discu ii intervine i ministrul Agriculturii care spune c a investigat i el situa ia i a aflat c „oamenii no tri îndur acolo o adev rat mizerie, pe lâng faptul c fac numai hamalâc”⁵⁵. Aflând c partea cehoslovac

⁴⁶ *Ibidem.*

⁴⁷ *Ibidem.*

⁴⁸ *Ibidem.*

⁴⁹ *Ibidem.*

⁵⁰ *Ibidem*, f. 117.

⁵¹ A.N.I.C., fond *Pre edin ia Consiliului de Mini tri, Stenograme*, dosar 2/1948, f. 25.

⁵² *Ibidem.*

⁵³ *Ibidem.*

⁵⁴ *Ibidem*, f. 26.

⁵⁵ *Ibidem.*

solicit trimiterea de noi muncitori, pentru a se ajunge la numărul de 15.000, Gheorghiu-Dej se împotrivesc spunând „de ce să trimitem noi slugi peste grani”⁵⁶. Ana Pauker, ministrul de Externe, afirmă că numai o mică parte din cei 8000 de muncitori români au ajuns să lucreze în gospodăriile colective din regiunea sudet unde sunt bine tratați și învăț agricultura modernă, cei mai mulți lucrând însă „în gospodăriile chiaburilor”⁵⁷.

În concluzie, primul ministru decide neprelungirea acordului, datorită nerespectării contractului de către partea cehoslovacă și acordarea dreptului muncitorilor români de a se întoarce acasă. Luând nota de faptul că circa 1000 dintre aceștia sunt bine tratați și au salariul conform cu contractul, guvernul consideră că aceștia, dacă doresc, pot să-și prelungească șederea cu încă un an⁵⁸.

Deși în aceste discuții miniștrii manifestau în aparență înclinații de a lua în considerare problemele oamenilor nevoiași și plecași să muncească în străinătate, în realitate, atunci când aceștia încep să se întoarcă în țară, organele statului încep să le aplice proceduri umilitoare și uneori chiar represive.

Astfel, un grup de 107 persoane care au intrat pe la Curtici în data de 29 iunie 1948 este supus timp de mai multe zile unei îndelungate proceduri de identificare⁵⁹. În acest timp, oamenii au fost cazați în condiții deosebit de proaste în localul unui liceu, iar pentru hrană nu s-au alocat fonduri. Procedura dură a adevăratului de mult, deoarece contractele individuale de muncă se aflau la București și Ministerul Muncii nu s-a îngrijit de trimiterea lor la frontieră. Cercetarea amănunțită a documentelor era făcută în disprețul oamenilor „numai de un ofițer de Siguranță și 4 gardieni care îi pzeau pe muncitori”⁶⁰. Organele locale, dându-și seama de condițiile grele care îi așteptau pe românii ce urmau să se întoarcă în țară, propun autorităților centrale o serie de măsuri vizând asigurarea unor condiții mai bune de cazare și grăbirea procedurilor de admisie. După un timp, guvernul a decis urărirea situației repatriiilor prin stabilirea punctului de intrare în țară la Episcopia Bihor și asigurarea unor condiții mai bune de cazare la Oradea⁶¹.

O situație aparte a fost semnalată în cazul unui grup de 26 de persoane care având inițial un contract până în data de 1 decembrie 1949 a încercat să intre în țară la 20 septembrie⁶². Cu toate că au prezentat acte de bună purtare din partea autorităților cehoslovace și au spus că în anul 1948 li s-au făcut noi contracte de muncă care au expirat la 1 august 1949, Securitatea Poporului din Oradea a dispus arestarea lor. În urma anchetelor a rezultat că Legația română din Praga a aprobat verbal reîntoarcerea muncitorilor. Înțelegând cont de realitate, precum și de faptul că în

⁵⁶ *Ibidem*, f. 27.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 28.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ A.N.I.C., fond *Diracția Generală a Poliției*, dosar 11/1947, f. 122.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 123.

⁶¹ *Ibidem*, f. 124.

⁶² *Ibidem*, f. 146.

grup se aflau și 5 copii cu vârste cuprinse între o lună și 5 ani, organele de Securitate propun forurilor superioare din București eliberarea lor⁶³. După ce sunt verificați dacă nu cumva au încercat să treacă în Germania, după aproape o lună petrecută în arest ei sunt eliberați⁶⁴.

Securitatea ținea sub o atentă supraveghere pe muncitorii români aflați în Cehoslovacia, fiind interesat mai ales de cei care intenționau să fugă în Occident sau de cei care desfășurau propagandă ostilă regimului comunist.

Dacă cumva unii dintre aceștia se reîntorceau în țară erau arestați imediat chiar la punctul de frontieră. Alții sunt prinși de grănicerii cehoslovaci pe când încercau să treacă în Germania și predați grănicerilor români. Repatrierile lucrătorilor români continuă în cursul anului 1950. Acum formalitățile sunt mai bine organizate prin constituirea unei Comisii centrale de repatriere condusă de generalul T. Petric⁶⁵. Acesta a fost înscăunat special de Alexandru Nicolsky să se ocupe personal de grupurile care se reîntorceau în țară. Fiecărui cetățean îi se întocmea o fișă individuală care era trimisă organelor de Securitate din localitatea de domiciliu. Aici el era înțut sub urmărire politică timp de 6 luni⁶⁶.

Exportul a circa 8000 de lucrători agricoli în Cehoslovacia s-a efectuat într-o perioadă deosebit de grea, în care foametea și represiunea politică au împins mulți români să-și caute salvarea în altă țară. Atunci când unii din cei care plecaseră au început să se întoarcă acasă, datorită relelor tratamente la care erau supuși sau datorită faptului că familiile nu primeau banii trimiși, autoritățile române au trecut la persecutarea acestora la punctele de frontieră.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 147.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 164.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 212.